

ORTTIRILGAN IMMUN TANQISLIGI SINDROMI

Po'latjonova Himoyatxon

“Central Asian Medical University” Tibbiyot universiteti
Davolash ishi yo'nalishi 2 – kurs talabasi

Abdupattoyeva Rasula

“Central Asian Medical University” Tibbiyot universiteti
Stomotalogiya yo'nalishi 1 – kurs talabasi

Yusufova Shaxlo

“Central Asian Medical University” Tibbiyot universiteti
Davolash ishi yo'nalishi 2 – kurs talabasi

Yo'ldasheva Zuxraxon

“Central Asian Medical University” Tibbiyot universiteti
Davolash ishi yo'nalishi 2 – kurs talabasi

Annatatsiya: *Ushbu maqolada 21-asr vabosi hisoblanmish Oits kasalligi kelib chiqish sabablari shuningdek da'vo choralari haqida ma'lumot berilgan.*

Kalit so'zlar: *retrovirus, OITS, OIV, serokonversiya, SD4+ immun, mononuklyoz.*

Orttirilgan immun tanqisligi sindromi – retrovirus guruhiga mansub virus qo'zg'atadigan kasallik bo'lib, ikki davrga bo'linadi: OIV infeksiyasi va bevosita OITS davri. OIV infeksiyasi davri odam organizmida virus bor, lekin kasallik alomatlar hali namoyon bo'lmagan davr. Virus deyarli bir vaqtda Parijda professor Lyuk Montanye hamda AQShda professor Gallo boshchiligidagi olimlar tomonidan kashf etilgan 1983-yil. Bu virus odamning immunitet tizimiga tanlab ta'sir ko'rsatadi, ayniqsa, SD4+ immun hujayralariga qirg'in keltiradi. Virus odam organizmiga tushgach, 2–3 kundan so'ng, 25–30% hollarda birlamchi infeksiya davriga xos alomatlar kuzatilishi mumkin. Bu „o'tkir serokonversiya sindromi“ deb ataladi, bunda harorat ko'tariladi, tunda terlash, bo'g'imlar va bosh og'rig'i, loxaslik, qayt qilish, ich ketishi, badanda, ayniqsa, uning yuqori qismida toshmalar paydo bo'lishi mumkin. Bu alomatlar odam organizmiga tushgan virus ta'siriga immunitet tizimi ma'lum darajada javob qaytarish reaksiyasi bilan bog'liq. Lekin bu davrda antitelolarni aniqlash natija bermaydi, chunki immunitet tizimining javobi hali to'liq shakllanmagan bo'ladi. Kasallikning bu davri 8–10 yilgacha, ba'zan undan ham uzoq davom etishi mumkin. Hozirgi kunda amaliyotda OIV infeksiyasi tashxisini qo'yish qonda kasallik virusiga qarshi paydo bo'lgan antitelolarni aniqlash – immun ferment taxlili (IFT) reaksiyasiga asoslangan. Dastlabki antitelolar virus organizmga tushgach, 3 haftadan so'ng shakllana boshlasa ham, qo'llanadigan diagnostikumlar ularni ilg'ay olmaydi. Shu bois, odamga ushbu infeksiya ilashgani to'g'risida virus organizmga tushganidan so'ng 90 kun o'tkazib olingan tekshirish natijasiga qarab xulosa chiqarish mumkin.

OITS OIV infeksiyasining yakuniy davri hisoblanadi. Virus bilan organizm o'rtasidagi kurash uzoq davom etib, virusning ustunligi bilan tugaydi. Shu vaqtdan OITS davri boshlanadi. Bu davrda odam organizmi har qanday mikrobgga bardosh berish xususiyatini yo'qotadi. Jumladan, nafas, me'da-ichak, siydik yo'llarida doimo mavjud bo'lgan va kasallik qo'zg'ata olmaydigan mikroblar ham faollashib, turli xastaliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Ularning namoyon bo'lishi organizmda yuzaga kelgan OITS holati bilan bog'liq bo'lgani uchun, ushbu guruhga kiruvchi kasalliklar jamlangan holda OITS bilan bog'liq (assotsirlangan) infeksiyalar deb ataladi. Bular bakterial infeksiyalar, zamburug'li kasalliklar, viruslar qo'zg'atadigan kasalliklar, Kaposhi sarkomasi va hokazo.

OIV infeksiyasidan keyingi dastlabki davr o'tkir OIV , birlamchi OIV yoki o'tkir retrovirus sindromi deb ataladi. Ko'pgina odamlarda gripp, mononuklyoz yoki bezli isitma kabi kasallik ta'sir qilishdan 2-4 hafta o'tgach rivojlanadi, boshqalari esa sezilarli alomatlarga ega emas. Simptomlar 40-90% hollarda uchraydi va ko'pincha isitma, yirik limfa tugunlari, tomoqning yallig'lanishi, toshma, bosh og'rig'i, charchoq va/yoki og'iz va jinsiy a'zolarining yaralari. 20–50% hollarda paydo bo'ladigan toshma magistralda o'zini namoyon qiladi va u klassik tarzda makulopapulyardir. Ba'zi odamlar ushbu bosqichda opportunistik infeksiyalarni ham rivojlantiradilar. Gastrointestinal simptomlar masalan, qusish yoki diareya paydo bo'lishi mumkin. Periferik neyropatiya yoki Guillain–Barre sindromining nevrologik belgilari ham paydo bo'ladi. Alomatlarning davomiyligi o'zgarib turadi, lekin odatda bir yoki ikki hafta. Ushbu alomatlar ko'pincha OIV infeksiyasining belgilari sifatida tan olinmaydi. Oila shifokorlari yoki shifoxonalar o'xshash belgilarga ega bo'lgan ko'plab yuqumli kasalliklardan biri sifatida noto'g'ri tashxis qo'yishlari mumkin. Noma'lum isitmasi bo'lgan va yaqinda OIV bilan kasallangan bo'lishi mumkin bo'lgan odam infeksiyani yuqtirganligini aniqlash uchun test o'tkazishi kerak.

Profilaktika: Ushbu infeksiya keng tarqalgan kasalliklardan biri bo'lgani uchun muhofaza tadbirlari ijtimoiy hayotning barcha soha vakillari ishtirokida olib borilishi lozim. Har bir yigit-qiz bu infeksiyaning tarqalish yo'llari, uning oldini oladigan tadbirlardan xabardor bo'lishi va o'zini undan ehtiyot qilishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kh.K. Shodiev, K.R. Ahmedov. Teri va tanosil kasalliklari, 2010.
2. Мак-Мюррей У. Обмен веществ у человека. М.: “Мир”, 1980. –С. 35-43.
3. Матохина З.П. Основы физиологии питания, гигиены и санитарии. Учебник. Москва, 2002. –С. 198-233. 6. Salomatlik kutubxonasi. // Ilmiy jurnal.- Toshkent, 2015. - 23 b.